

dül, ott van élet, ott működik az emberi ész körülve a nyers erővel; ott idomul, formálódik az anyag, hogy azzá legyen, aminek lennie kell, aminek lennie hivatás, hogy szolgálja az általános nagy érdekét. És ha az alkotás csak egy-acsázóg, vagy óriási gép — egyformán siker, eredmény: egyaránt egy lépcső, egy fok az ember életében, mert hiányt pótol, mert a legigénytelenebb kis csavar nélkül nem lehetne acélszörnyeket, felhőkarcolókat, merészen ívelő hidakat vagy egyéb műveket össze állítani. Abban a hatalmas, a világot fenntartó korusban, amely a munkát dicsőíti, mely hitvallást tesz a munka örökkévalósága mellett, a legszerényebb hang is nélkülözhetetlen.

És van abban valami megnyugtató, valami megható, hogy minden munkára mindig volt, van, és lesz vállalkozó. Pedig mily sok munkaterület van mely életveszélyes, mely az egészséget támadja meg, a test épületét fenyegeti. Az egyik szédítő magasságban, ingatag pályán dolgozik, a másik piszkos, füstölő, fullasztó szénalakkal telt targoncát tol napról-napra. A tavasz illata, a nyár pompás színláprágata reá nézve meghalt, az ő világa füst, korom, hőség, szenny — és mégis lelkiismeretesen dolgozik. Ha kioldó — már vannak, akik az üressé maradt helyre lépnek, hogy az árván maradt targoncát ismét felvegyék. Vagy gondolunk a zokra, akik lenn, a föld mélyében, az örök éjszaka országában dolgoznak. Napfény melegt, éltető sugárát alig élvezhetik. Kora reggeltől késő estig lenni dolgoznak a nyirkos tárnáknak ahol a csákányok egyhangú koppanása az egyetlen hang, amely az életet hirdeti. Ha reggelként levonulnak a rejtélyes mélybe, mikor bucsút mondanak derült ének, mikor elválnak családjuktól: — elindultak a szén az uton, amelyről — kérdés — van-e visszatérés. Alattomos, gyilkos gázok oláldoknak körülöttük, hogy legyűrhesék; a föld szellemének összefojtott dühe állandó veszedelem, hátha kitor haragja, megrázza magát is — emberi vér keveredik a bányák verejtékes földjével.

Azután ott van a földművelő, a szántó-vető ember. Istenem, mennyi remény, mennyi aggodalom, mennyi veríték csöpp, akarat, küzdés szöktetett csírája a mi mindennapi kenyérünk! A világ fényes arcán ő a gyémánt-könnycsepp, ami lepergett az évek homokóján, hogy a nap azután éresemre segít megtermékenyíti az anyaföldet, sen minden kalászt. Beérés után jön az aratás, majd a csepelés. Mint távoli erdők vadgahibbugása lebeg ilyenkor a falu fölött a monoton és mégis búváros hang: a bucsóéplőgép

Később felkelt, odabotorkált a kályhához, nagy ügyel-bajjal fát rakott rá, aztán leült elébe a földre. A meleg bársonyos kezével gyöngéden végigsimogatta egész testét.

Sokáig, nagyon sokáig ült így a mikor felkelt az ablakhoz tapogatózott s ott hosszasan kaparászott egy fiókban.

Másnap reggel a Jóska gyerek anyja hozta a vak reggeli-jét. A flu azt mondta, beteg, nem mert jönni, félt, hogy vissza kell adni a husz pengőt, az egész csak tréfa volt.

Az asszony egy darabig hiába zörgetett. Végre megunt, a kilyncare tette a kezét. Az ajtó fel pattant, nem volt bezárva. Belépett s majd elejtette a csuprot.

— Jézus, segits! — kiáltotta s a lábait remegték.

A vak holtan függött az ablak keresztfáján. Már egészen sárga volt.

szájatos bölcsődala. Valami végtelen megnyugtató áldó muzsika ez a mi zürzavaros életünk boltozatán. És mily megható, hogy sem a veszély, sem fáradtság nem riasztja őket vissza és semmi sem lohasztja a munkakedvet, semmi sem nehezedik a lélekre. Bizonyítéka: a dal.

Midőn késő este a cseplogépnél, midőn a lányok, fiúk, asszonyok és férfiak szép holdvilágos estéken a tálakon átlag 18-19 órai munkaidő után, fáradtan, porosan, de nem megtörve — haza felé tartanak, valami megható szép az énekük, hogy: "Ne sírj, ha fáj a szived, Kacagj ha bánt az élet, az öröm csak tűnő dal, dalolj, míg szived meg nem hal..."

Amíg a dal ismét fel nem zen dül, amíg a szerszámok, a gépek felzengő himnusza meg nem in-

dul, addig nem lesz boldogság ezen a földön.

De hol keressük ezeket a megváltókat, akik a régi szép világot vissza tudnák varázsolni, akik megváltanák a világ gazdasági fergetegben cétalanul bolyongó millióit, a bizonytalanságtól, a szenvedés és lelki gyötrelmeitől? Hol vannak az új Messiások és apostolok, akik végre a békét, a megnyugvást hozzák a megkínzott emberiségnek?

Itt ülök szobám ablakánál és nézem a szürke hó felhőket, amelyek mint lassu tevék camognak az égen. Esik a hó... És milyen szépek, vakítóan fehérek ezek a hópókák a levegőben. De amint a földre érnek, sár lesz belőlük. Hónak és az embernek egy a sorsa. Tiszta, fehérek és szépek, de — a földön sár lesz belőlük.

Új boldogkorszak kezdődik 1932-ben

1897-ben egy Mewes nevű angol fizikus könyvet írt a békés fejlődés és a véres háború periódusáról, amelyek szerinte váltakozva lépnek fel. Kimutatta, hogy ezek a periódusok párhuzamosan következnek be a napon végbement változásokkal. Mewes végigment az egész világtörténelmen kétezer évre visszamenőleg. Ebben a folyamatban több periódust különböztetett meg. Minden periódus, azaz időszak hossza szorosan és más fizikusok szerint is 111 esztendő. Megállapította, hogy mindegyik időszak négy szakaszra oszlik, melynek átlagos időtartama 27 év. A békés fejlődés és a háború szakaszai felváltva következnek be és mindegyik körülbelül huszonhét évig tart. Mewes ilyes módon megfogalmazta a világháború kitörését, ami annak idején óriási feltűnést keltett. A dolog eddig úgy hangzik, mintha közönséges csillagászati spekulációról volna szó. Egy orosz fizikus

azonban kimutatta, hogy összefüggés van a napsugarak fokozott intenzitása és a földön élő állatok és emberek szerves élet- és kivált idegállapota között. Fokozott napsugárzás esetén több a bűntény, halálozás, belpont végbement változásokkal. Csökkent napsugárzás esetén Valószínű hogy a háború összefügg azzal a túlfeszített idegállapottal, amely a nap fokozott tevékenysége idején elfogja az embereket. Az orosz fizikus tisztán tudományos alapon szintén időszakokat különböztet meg, amelyek pontosan egybeestek a Mewes féle időszakokkal. Az egész dologból bennünk az érdekel, hogy a nap új periódusba lép 1932-ben, a túlfeszített munka után a csökkenés időszakába és ennek állítólag az a következménye, hogy az emberiség történetében is a boldog új huszonhét évig tartó korszaka kezdődik. — Nem bizonyos, hogy a jóslat beválik, de legalább yai rá némi remény.

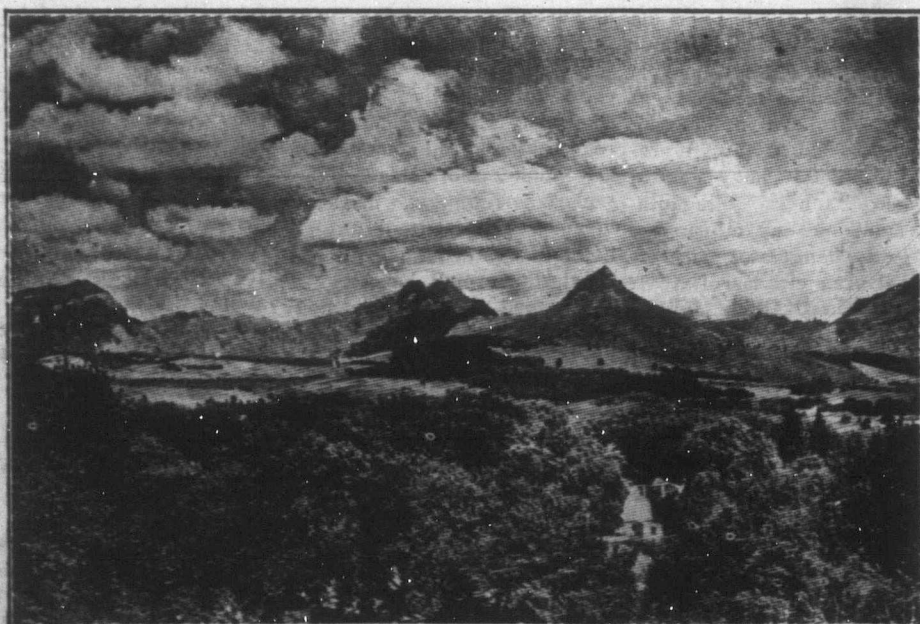
FELVIDÉKI VÁROSOK — A HATARON TUL

A szabadság jelszavával indult harcba a több mint kétszáz évvel ezelőtt a kuruc magyarság s száz évvel azután, hogy a nagymajtényi síkon a fejedelem katonái lerakták a fegyvert, Széchenyi István Magyarországot egy nagy sarkterezhasonlította, ahol minden alszik. És ma időszerűbb, mint valaha II. Rákóczi Ferencnek a felkelés zászlajára írott felmondata: "Felszakadoztak a nemes magyar nemzet sebei".

A gyorsvonati szerelvény, melyet boldog békeévekben Tátraexpressznek neveztek, a téli nap sugar báyadt fénye mellett vágat végig a dusan termő magyar rónán. Ezek a rónák, ahol ma a békés szántó-vető vágyódva néz a vonat után, valaha eszmék és emberek hullottak el annak a célnak szolgálatában, hogy a magyarság megállította a tatár és török hordát, s vérvél biztosította Európának a nyugati kultúra és civilizáció fejlődését. S mégis, amikor egy ezeréves dicső múlt után Európának a magyarsággal szemben ennyi tartozása van, a távolban halványan, de minden részletében kivehetően kibontakozik Kassa körvonala, a vonat megáll, a trianoni határral vagyunk.

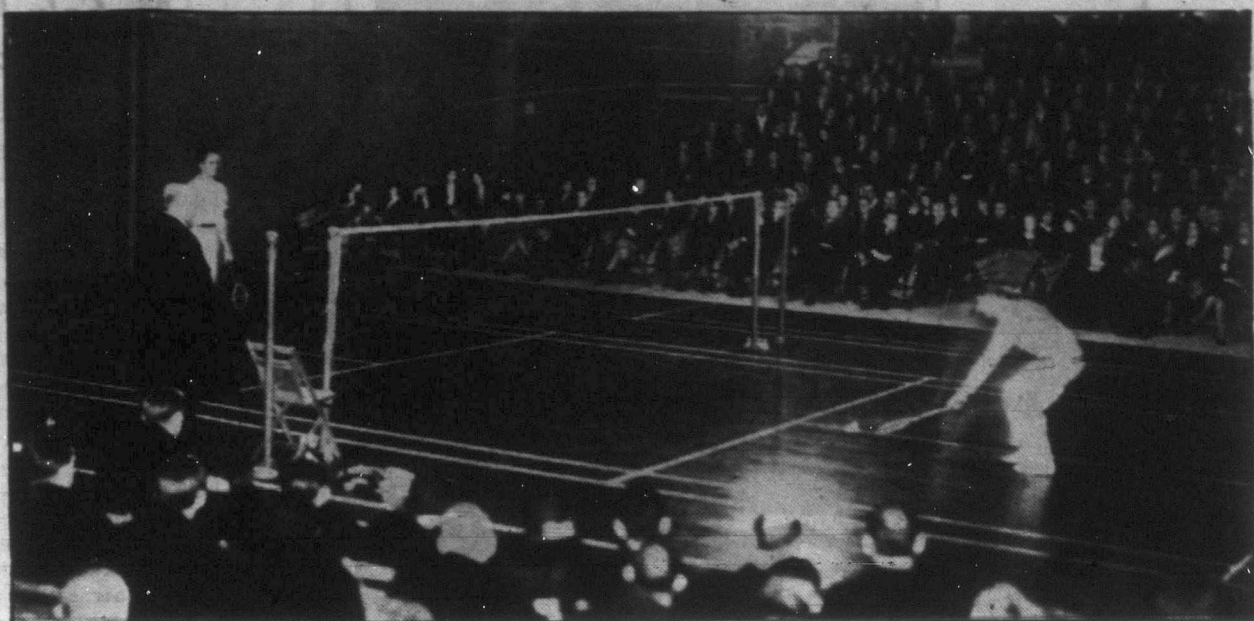
Amikor a magyar múlt emlékeire borulva járok a kassai utcákon, nem lep meg, hogy a

éjszakáján egy hőselkü ma-

Délafrika aranybányákkal és mesébe illő gazdagságu gyémántmezőkkel bélelt hogy-óriási ismét meglepték a világot, ezuttal rádiummal. A közelmúlt felfedezések hihetetlen mennyiségű rádiumról tesznek tanúságot s így remélhető, hogy ez az eddig olyan méregdrága elem olcsóbban lesz az orvosi tudomány számára hozzáférhető és így a rákbetegségek rohamos terjedését meg tudják akadályozni. — Emellett — mint a képen látható — a Cape Colony vidékének völgyeiben gyönyörű gyümölcsfák húzódnak meg.

(A "Southam Press" szíveségéből)

Mindinkább tért hódít a szoba-tenisz, aminek — mint képünkön látható a téli hónapokban szép közönsége is akad.

szép hernádpárti város, mely valaha kulturájáról volt híres, nem tagadta meg magát, magyarral beszél és magyarul érez itt mindenki. Játsszodó, kisdiákok magyarul vitatkoznak a szláv igék ragozásáról és a magyar színészet ismét hőskorát éli, alig néhány heti vendégszerelés után pakolnak, miután a nemzeti kultúra dicsőségére emelt színházat át kell adni a cseheknek. Híába hangzott el a kassai színházban már 1789-ben a magyar szó. A színjátás művelői ma ugyanugy szenvednek, mint száz évvel ezelőtt, ekhós szerekek helyett teherautókon járnak be a Felvidékre és így hirdetvén, hogy "Nincsen olyan hosszú éjjel, hogy meg ne virradna."

Lőcse, a szépepele magyarság büszkesége valaha székhelye a megyének, törvényszéknek, adó és tanfelügyelőségnek, államépítészeti és erdészeti hivatalával, számos iskolájával és közintézményével a Felvidék egyik legnagyobb kulturális és közgazdasági gócpontja volt. Ma mindez, miután nemzeti érzelmű maradt, megszűnt, — nagyközsége fokozták le s lassan haldoklik.

De azért Lőcse megmaradt olyan, mint háromszáz évvel ezelőtt. A sáncárkok, a várost védő vastag falak, benne a céhek őrtornyai, a városkapuk; a falakon a lőrések még ma is épek. Hárszoral felett évszázadok multak el nyomtalanul, érdekes lehet tehát megemlíteni, hogy a csehek egyik szigorú rendele értelmében Lőcsén sem minemű épület lebontani nem szabad. A csehek így megőrzik és szláv műemléknek kiáltják azt ki, ami ezer év hagyományán és művészetén épült fel.

Mondják, hogy az összeomlás éjszakáján egy hőselkü ma-

gyar nemzetiszínű szalaggal díszítette fel a branyiszkói honvédek emlékművét s mire kivilágosodott, lerombolták a "győzők" — a szobrot. Ma a megmaradt talapzatra helyezett köserleg igazolja a nemzeti kisebbség jogait.

Az oszlopos tornácok város-háza tanácstermében két képet ábrázolja 1920-ból. Ilyen a pen igazolva látszik a "felszabá ditók" hódításának története is.

SZÁZÉVES A GYUFA

A kövekből szikrát csíholó neandervölgyi ősembertől Dunahill nagyszerű öngyújtó-készülékéig hosszú ut vezet és az emberi kultúra fokozatos fejlődésének egyik mérföldköve kétségtelenül a gyufa volt, amely egy csapással megoldotta a tetszés szerint lángra lobbantató szikrákat sokat vitatott próbáját. Hosszu évezredek óta ugyanis elképzelhetetlen nehézségekbe ütközött a tűzszelvény és a kőből, később ércből készített eszközök igénybevétele sokszor órákig tartó fáradságos munka árán kipattantott szikrát minden alkalommal valószínűsítő üzemeltetéssel fogadták az emberek. Ez a szörnyűséges állapot, amely különösen téli időben éreztette kétségbeesztő hatását, még az újabb korban is változatlanul tartott tovább, annak ellenére, hogy a legkülönbözőbb kuruzslók és alchimisták egymással versengve kísérleteztek olyan eszköz feltalálásában, amely a mesterséges tűzelőszerszámmal ajándékozta meg az emberiséget.

KI VOLT IRINYI JÁNOS?

Valójában Irinyi János volt a gyufa feltalálója, azonban őt is hamar utólrta a magyar feltalálók sorsa és találmánya nem keltett nagyobb feltűnést, sőt más országok fiainak kevésbé sikerült megoldásait fogadták el évek óta a világ. Irinyi a Bihar megyei Nagylétán született 1819-ben és az 1830-as évek elején találta fel a gyufát. A szabadságharc alatt Kossuth a nagyváradi löporgyárnál és a gyújtóteseknél alkalmazta, azután pedig ő is, mint a többi hazafi, nem sokat szerepelt a nyilvánosság előtt s mint a debreceni malom műszaki vezetője halt meg.

Irinyivel szemben az egész világon nagy feltűnést keltett, hogy a multszázad elején a jénai egyetem egy tudós tanára, Döbereiner dr. aki különlegesen tűzelő szerszámot készített, amely annakidején aránylag nagy mértékben terjedt el, jobb híjján a minden ilyen természetű utját iránt fogékony közép-európai közönség körébe. A mai értelemben vett "gyufáról" természetesen szó sem lehetett még, bár az emberiség szinte kétségbeesetten várta ezt a találmányt. Döbereiner, aki ekként Goethe, a nagy német költőfejedelm személyes barátságával is dicsekedhetett,

Az egyik képen az a jelenet van megörökítve, amidőn 1914-ben az osztrák-magyar hadsereg kötelékében orosz fogságba került szláv érzelmű katonák felesküsznek és részt vesznek az első cseh légió megalakulásában, míg a másik kép ugyanennek az alakulatnak első díszszemléjét ábrázolja 1920-ból. Ilyen a világ a — határon túl.

d. d.

rendkívül komplikált műszert szerkesztett, amely voltaképpen abból állt, hogy egy cinkrudacs két kénsva mártottak, ezáltal hidrogén keletkezését idézve elő. Egy készletben tartott kis platinaszivacsot most a hidrogén állítatták, amiáltal az izzani kezdett. A hidrogén lángra lobbant és a lángon spirítusz szal állított szivacsot gyújtottak meg, amely azután, mint tűzelőszerszám került használatba.

Ma már egyenesen elképzelhetetlen, hogy egy ilyen körülményes szerkezet közhasználati tárggyá válhassék, mégis a Döbereiner-féle gyújtómasina csakhamar elterjedt az egész világon. Fénykora azonban nem tartott sokáig, mert Derosne párisi gyógyszerész már alig néhány évvel később eredményesen hozta forgalomba káli és foszfor tűzelőrudacsait, amelyek voltaképpen a mai gyufa őseinek tekinthetők.

SATORALJAUJHELY A GYUFA TÖRTÉNETÉBEN

Cooper londoni vegyész később még egy lépessel tovább haladt és tökéletesítette Derosne tűzelőrudjait. Az ő eljárását folytatták a sátoraljaui helyi Romer testvérek, akik már annyira megközelítették a gyufa megalkotását, hogy foszforral itatott rudacsukat dözsölés útján sikerült lángra lobbantaniok. Németországban a Romer testvérekkel egyidőben a württembergi származású Kammerer nevű szitakötő mester is kísérletezett a gyufagyártással. Ertekes munkásságának azonban idő előtt véget vetett a több évre terjedő börtönbüntetés, amelyet a derék szitakötőmesternek holmi politikai üzemek miatt kellett elszenvednie. Az agilis Kammerer azonban még sem adta fel régi tervét. A börtönből fondorlatos módon megszököve, Svájcba menekült a német birodalom igazságszolgáltatása elől és Zürichben valóban meg is alapította első gyufagyártát, majd francia és osztrák tőke- sek bevonásával további gyufagyárakat létesített Strassburgban és Bécsben. Kammerer nem sokára óriási vagyont gyűjtött és 1850-ben az általános amnesztia után haza is térhett otthonába. Nevéhez a dörrgyufa feltalálása fűződik.

— kétségkívül a legelső használható tűzelőszerszám, amely a legújabb korban állott az emberiség rendelkezésére!

A Kammerer-féle tűzelőrudak fénykora azonban szintén nem tartott sokáig. A mult század ötvenes éveinek derekán arra eszméltek az emberek, hogy a tűzelőrudacsok általános használata tűzveszélyes és ezért először Hannoverben, majd később a német birodalom többi államaiban is rendeleti úton tiltották be azok használatát. Ez alatt a skandináv birodalomból már megindult hódító útjára az ugynevezett svéd gyufa, amelyet Böttger Keresztély frankfurti egyetemi tanár talált fel és Lundström jönköpingi gyáros gyártott első ízben nagyobb mennyiségben. A svéd gyufa, amely első alakjában még eléggé kezdetleges volt ugyan, kis szilánkokból állott, amelyek mindkét vége vörös foszforral volt bevonva. A gyufákat oly módon használták, hogy egyes szájakat kettőtörve a két vég összedörzsölése által lobbantották őket lángra.

A svéd gyufagyártás ettől az időponttól kezdve szinte rohamos mértékben fejlődött tovább és ma alig száz égnéhány esztendővel a Döbereiner-féle tűzelőszerszám feltalálása óta Ivar Kreugerrel, a milliárdos gyufakirályal az élen ma is a svéd gyufagyártás tölti be a vezető szerepet a világon.

Lorraine Cloutier a neve a fenti képen látható pufók arcú, okos-szemű saint-bonifacei kis francia babának, aki füstszagot érezve felszaladt szegényes faházuk emeletére és addig húzta alvó édesapja haját, míg az fel nem ébredt s le nem jött meg nézni mi a baj. Alighogy leért, recsege-ropogva dőlt össze a lépcső, kisvártatva bezakadt a menyezet is, úgyhogy apja bizonyára bennégett volna a romok között. A "Winnipeg Tribune" fényképeze közvetlen a hóieses jelenet után, hálókönnyben örökölte meg a francia kislányt.